

YLÄKERRAN JÄBÄ

Markku P. Salo

YLÄKERRAN JÄBÄ

Aikaisemmin julkaistu:

Se yrittää olla kertomus rakkaudesta 2014

Hyvästi sanoi leskimies kotimaalle 2018

Viimeiset sanat 2019

Markku P. Salo

YLÄKERRAN JÄBÄ

Palaute ja yhteydenotot:

markku.p.salo@gmail.com

Kansi ja taitto: Erika Priedenthal

© 2020 Salo, Markku P.

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-3562-6

Kiitokset Teille, jotka tiedätte mitä tarkoitan!

PROLOGI

”Kuinka paljon Pariisin katuojista, löytyykään hyviä kirjailijoita?”, kyseli aikoinaan muuan menestynyt ja maailmankuulu kirjailija. Minulla ei ole sitä vaaraa. En ole milloinkaan käynyt Pariisissa ja tuskin käynkään. Ainoa selitys minkä itselleni löysin: he pyrkivät totuuteen. Jo silloin esilukija, kustantaja, kustannustoi-
mittaja, stilisoija, oikolukija, konekirjoittaja, taittaja, taiteilija ja toimisto ja muu markkinointi- ja myynti-organisaatio olivat välttämättömiä menestymisen ta-
kaamiseksi, heiltä ne puuttuivat. Kirjoittaa voi vähem-
milläkin valmiuksilla. Äitini isä oli pienellä palstallaan luomuviljelijä. Hääräsi ja ahersi kevätöinä ja kesäisin kasvimaillaan. Valoisina aikoina piti tehdä kaikki. Hä-
nen silloin kylvämät siemenet tuottavat vieläkin satoa. Mahtoiko itse ymmärtää – kyllä ja ei. Elämä on jat-
kumo. En tiedä levittikö hän sontaa, sillä eläimiä hän ei pitänyt. Sanotaan vaikka, että tekstini on ”luomua”
(siihen ei ole lisätty mitään kuin luonnon aromien kal-
taisia, makuhermoja kiihottavia aineita, ei säilymistä,

tuholaismyrkkyjä tai kasvua lisääviä ainesosia), jonka markkinointi on suusta suuhun, parhaimmillaankin sitä ja tätä.

Minua on kyllä neuvottu kääntymään jonkun suuren kustantajan puoleen, mutta en ole sitä tehnyt. Tästä saa multaa sormiinsa ja hyvää oloa, sitä eivät isot kustantamot kykene tarjoamaan. Viihdyn omissa oloissani, vaikka sillä on sosiaalisissa suhteissa hintansa. Muistan jostain hämähäköstä, että *Dostojevski* olisi sanonut: ”olen viimein vapaa ihminen Venäjällä.” Halusin, vaikka en kuvittelekaan olevani *Dostojevski*, myös olla vapaa. En tavoittele menestystä tai mainetta. Tavoittelen ilmaisun vapautta, *mielen vapautta*. Tärkeimpiä eivät ole myyntiluvut. Kiva, jos joku lukee, mutta se onkin juuri osa sitä ”luomua”, jota tavoittelen.

En milloinkaan valmistellessani tätä tekstiä, ennen kirjan julkaisua, näyttänyt käsikirjoitusta kenellekään. Mitä nyt vähän luonnosta, jonka vastauksista tai niiden puutteesta saan potkua. Ei mitään ihmeellistä. En edes ihmettele, vaikka joku olisi pitänyt minua kirjoituskyyttömänä. En aio edes pitää sen valmistuttua julkaisutilaisuutta.

Joskus kirjoittamisprosessi on mielenkiintoisempaa ja merkityksellisempää kuin itse lopputulos. Paneudun siihen vakavasti. Minulla on omat huoleni. Sanavaraston on supistumassa. Konekieli on viemässä voiton. Työnjohtaja vai työn johtaja. Siinä on suuri ero. Minua häiritsee enemmän tekstinkäsittelyn punaiset huomioviivat, editointi, lauseiden sisäiset- ja ulkoiset filtrit,

kuin kirjoitusvirheet. Mitä kaikkea tämä nykytekniikka saa aikaan? En nosta virheitä vaivalloisesti esille, onhan hyvässä leivonnaisessakin usein reikiä puhumattaan juustoista tai kalaverkoista. Väitetään, että viini parantuu vanhetessaan.

Oikeinkirjoituksesta oikein kirjoittamiseen.

ENSIMMÄINEN OSA

Käyn alakerrassa kerran tai pari vuodessa moikkaamassa, tapaamassa ja kyselemässä kuulumisia. Olemme olleet naapureita kohta kymmenen vuotta. Alkuvuosina istuimme usein iltaa yhdessä, mutta emme enää viimeaikoina. Ehkä uutuuden viehätys katosi. Köpötelen vaivoin kaiteesta kiinni pitäen portaat alas, sitte keppini varassa lyhyen pihan poikki. Meitä istuu pieni seurue heidän viheriöllään. Muutama puoliksi juotu olutpullo ja pari tuhkakuppia pyöreällä pöydällä, siinä kattaus. Rupattelua. Hörppy. Muutama vitsikäs heitto. Toinen hörppy. Joskus joku nauraa. Istun enimmäkseen hiljaa. En tunne viihtyväni, mutta istun ehkä vain laiskuuttani mukana. Kesä alkanut paisteisena ja nyt on kuuma päivä kääntymässä iltaan. Puissa on alkukesän vaaleanvihreät, mutta jo melko isot lehdet. Jokaisena elinvuotenani vihreys on saapunut yllättäen. Kummallista, luulisi että siihen on jo varautunut, mutta ei ole. Auringon laskuun on vielä runsaasti aikaa.

”Oletko se yläkerran jäbä”, kysyy minulta kaljuksi ajeltu, noin puolet minua nuorempi mies. Nuorempi

mies on ilman paitaa, hiukan ruskettunut, hiukan alkavaa vatsaa ja hiukan humalassa. Mainio sananvalinta: ”yläkerran jäbä”, mahtava nousu arvoasteikossani, joku on sanonut, että hän pitää huolen meistä, ohjaa kulkuamme, vaatettaa ja antaa meille jokapäiväisen leivän. Vastaisin, ellei rupattelu tuntuisi niin vastenmieliseltä.

Nuoressa miehessä on havaittavaa alkavaa velttoutta, siitä huolimatta hyvä fyysinen kunto – epäilemättä. Lihakset ovat jänteviä ja kiinteitä. Hän on pääkaupunkiseudulta. Mainio seuramies – selvin päin, niin olen kuullut. On menossa muutaman päivän Pärnun visiitti, joista pitää ottaa kaikki irti. Harrastaa kuulemma potkunyrkkeilyä, nyrkkeilyä ja jiu-jitsua ja muita kampailulajeja. Vaikuttaa aggressiiviselta, yrittää peittää tiedostamatta sitä itse – rentoudella ja huumorilla. Elämä on usein noina vuosina (30 – 40v.) hukassa, pahimmillaan miltei katastrofi. Hänen maineensa päihtyneenä ei ole puoleensavetävä. *Tiedän kaiken tuon omasta kokemuksesta.* Naapurit kohteliaasti torjuvat hänen kutsunsa - tuntevat miehen ja ovat kokeneet sen käytännössä - lähteä kaupungille syömään, vaikka lupaa auliisti tarjota.

En ajattelisi näin, jos pitäisin hänestä.

Olisi turha kertoa hänelle tuntemuksiaan tai ajatuksia ja omasta nuoruudesta.

Ongelma on siinä, että meillä ei ole yhteistä kieltä. Emme tunne toisiamme. En tiedä mitään nuoremman miehen työstä, harrastuksista, en mistään. Eikä hän mi-

nun. Olemme vieraita toisillemme. En taida enää edes tuntea nuoruutta. Puhumme kuitenkin molemmat suomea. En halua lähteä mukaan leikkiin, kehitellä mitään ”hyvää naapuri suhdetta”. Olisin voinut kertoa: vanhuus tulee nopeasti, ei kuin salaman isku, mutta pelottavan nopeasti. Torjuntani tulee spontaanisti. Olenko aloittanut näköalattoman elämän. Niin voisi luulla tai riski on suuri. Ehkä kysymys on väärinkäsityksestä. Toivottavasti. Eihän kukaan synny tänne kuollakseen.

Toiset torjutaan lähes heti, ja yleensä syystä.

Hän kuuluu niiden miesten joukkoon, jotka tietävät sukupuolielimistä, karhun pillusta (venäläismallinen karvalakki, på svenska fittan) ja maailmanpolitiikasta kaiken. Vaikka kyse on vain karvalakeista, kuvaus on yksityiskohtaisen tarkkaa. Kun Kekkonen ja Hruštšov vaihtoivat pörröisiä turkislakkejaan sai malli nimen Nikita. Siitä on jo aikaa. Historiaa. Se maailmanpolitiikasta. Istumme enemmän tai vähemmän päissämme puiden siimeksessä, kevät kesän kauniissa illassa, ilman ainoataan hyttystä.

Hänen naisensa hymyilee vieressä. Hän näyttää ihan onnelliselta. Ainakin normaalilta aviovaimolta, jonka häämatkasta on jo aikaa. Ehkä emme ole niin erilaisia kuin luulemme? Ehkä olen väärässä? Siitä on liian kauan aikaa, kun joku sanoi minulle kalpeana ja heikolla äänellä: ”Miten sinä olet niin hyvä minulle?” Olen kai unohtanut, siitä on vuosikymmeniä, kuitenkin se herättää minussa muistoja. Otan huikat olutpullosta, en halua muistella enempää.

”Oletko se yläkerran jäbä”,

kysyy minulta kaljuksi ajeltu, noin neljäkymmentä vuotta nuorempi mies. Nuorempi mies on ilman paitaa, hiukan ruskettunut, hiukan alkavaa vatsaa ja hiukan humalassa. Mainio sananvalinta: ”yläkerran jäbä”, mahtava nousu arvoasteikossani, joku on sanonut, että hän pitää huolen meistä, ohjaa kulkuamme, vaatettaa ja antaa meille jokapäiväisen leivän. Vastaisin, ellei rupattelu tuntuisi niin vastenmieliseltä.

En ajattelisi näin, jos pitäisin hänestä.

Hänen naisensa hymyilee vieressä. Hän näyttää ihan onnelliselta. Ainakin normaalilta aviovaimolta, jonka häämatkasta on jo aikaa. Ehkä emme ole niin erilaisia kuin luulemme? Ehkä olen väärässä? Siitä on liian kauan aikaa, kun joku sanoi minulle kalpeana ja heikolla äänellä: ”Miten sinä olet niin hyvä minulle?” Olen kai unohtanut, siitä on vuosikymmeniä, kuitenkin se herättää minussa muistoja. Otan huiikat olutpullosta, en halua muistella enempää.

Minun on pakko niellä vastenmielisyyden tunteeni.

Leveä laastari peittää otsaani. Pari päivää sitten kaaduin portaissa, muisto pitkään venyneistä vanhojen herrojen päivällisistä. Itse en paljoakaan muista, vain pieni jomotus ja leveä haava palauttaa illan mieleeni. Vastoinikäymisestä jää aina arpia.

Joo, olen se yläkerran jäbä, mutisen, jatkan äänettömästi: kuulun riviin, jota harventuu kaiken aikaa.

